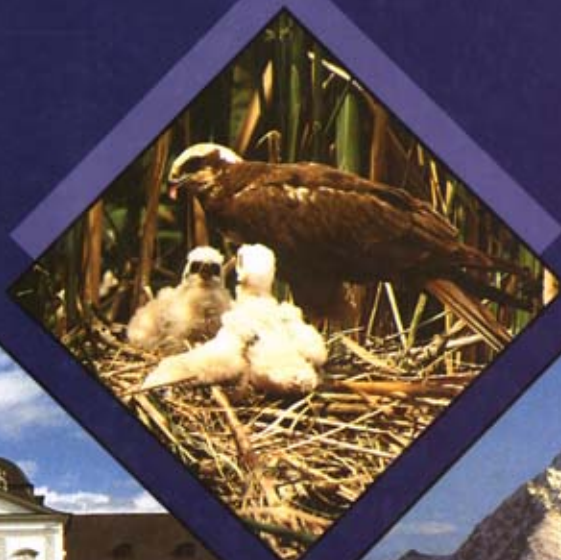

**MINISTERSTVO ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY**

**SPRÁVA O STAVE
ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY
V ROKU 1997**

*Ministerstvo životného prostredia
Slovenskej republiky*

**SPRÁVA O STAVE
ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY
V ROKU 1997**

*Slovenská agentúra
životného prostredia*

Zložky životného prostredia a ich ochrana

Ovzdušie

Emisná situácia

Hlavné ciele

- **Dohovor EHK OSN o diaľkovom znečisťovaní ovzdušia prechádzajúcim hranicami štátov** (Ženeva, 1979; pristúpenie ČSSR 1983; SR sukcesiou, ďalej "Dohovor")
Protokoly k Dohovoru o znižovaní emisií síry (Helsinki 1985, pristúpenie ČSSR 1986, SR sukcesiou; Oslo 1994, SR 1994)
 - redukcia emisií SO₂ o 60 % do roku 2000, o 65 % do roku 2005 a o 72 % do roku 2010 v porovnaní s rokom 1980Protokol k Dohovoru o znížení emisií oxidov dusíka (Sofia 1988, ČSSR 1988, SR sukcesiou)
 - stabilizácia emisií NO_x do roku 1994 na úrovni roku 1987Protokol k Dohovoru o znížení emisií prchavých organických látok (VOC) (Ženeva 1991, SR 1994)
 - redukcia emisií VOC do roku 2000 v porovnaní s rokom 1990 o 30 %.
- **Rámcový dohovor OSN o zmene klímy** (New York 1992, SR 1994)
 - stabilizácia objemu emisií skleníkových plynov do roku 2000 na úroveň roku 1990
 - redukcia emisií skleníkových plynov do rokov 2008 až 2012 o 8 % oproti základnému roku 1990 (3. konferencia Rámcového dohovoru - Kjóto 1997).

Bilancia emisií základných znečisťujúcich látok

Vývoj emisií hlavných znečisťujúcich látok na území Slovenskej republiky sa sleduje prostredníctvom databázy **Registra emisií a zdrojov znečistenia ovzdušia (REZZO)**, ktorá sa od roku 1985 spracováva na SHMÚ v Bratislave. Register je členený podľa výkonu, veľkosti a druhu zdrojov na 4 časti:

REZZO 1 - stacionárne zdroje s tepelným výkonom väčším ako 5 MW a vybrané technológie. (Táto databáza predstavuje súvislý rad údajov od roku 1985 a je v nej evidovaných 982 prevádzkovateľov zdrojov znečistenia ovzdušia),

REZZO 2 - stacionárne zdroje s tepelným výkonom 0,2-5 MW a vybrané technológie. (Tretia aktualizácia údajov prebehla v spolupráci s úradmi životného prostredia v období 1993-1996 a bola ukončená v decembri 1996),

REZZO 3 - stacionárne (lokálne) zdroje s výkonom menším ako 0,2 MW. (Databáza sa aktualizuje každoročne, pričom emisie sa počítajú na základe emisných faktorov a údajov o sumárnej spotrebe paliva malospotrebiteľmi),

REZZO 4 - mobilné zdroje bez ohľadu na výkon. (Výpočet emisií pre túto databázu sa robí metódou COPERT odporúčanou pre účastníkov ženevského Dohovoru o diaľkovom znečisťovaní ovzdušia presahujúcom hranice štátov, jej stav sa uvádza za rok 1996).

U všetkých základných znečisťujúcich látok bol v roku 1997 oproti roku 1996 zaznamenaný pokles emisií.

Tabuľka č. 3: Vývoj emisií základných znečisťujúcich látok (tis. ton)

Zneč. látka	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997
SO ₂	569,022	538,977	441,890	377,634	323,175	235,763	236,386	224,199	199,228
NO _x	226,622	226,739	211,980	191,709	183,863	173,015	180,950	139,551	123,123
TZL	320,991	299,368	229,608	177,481	143,318	87,301	88,978	66,977	60,290
CO	491,028	488,698	439,110	382,271	408,345	374,682	404,639	373,315	345,975

Zdroj: SHMÚ

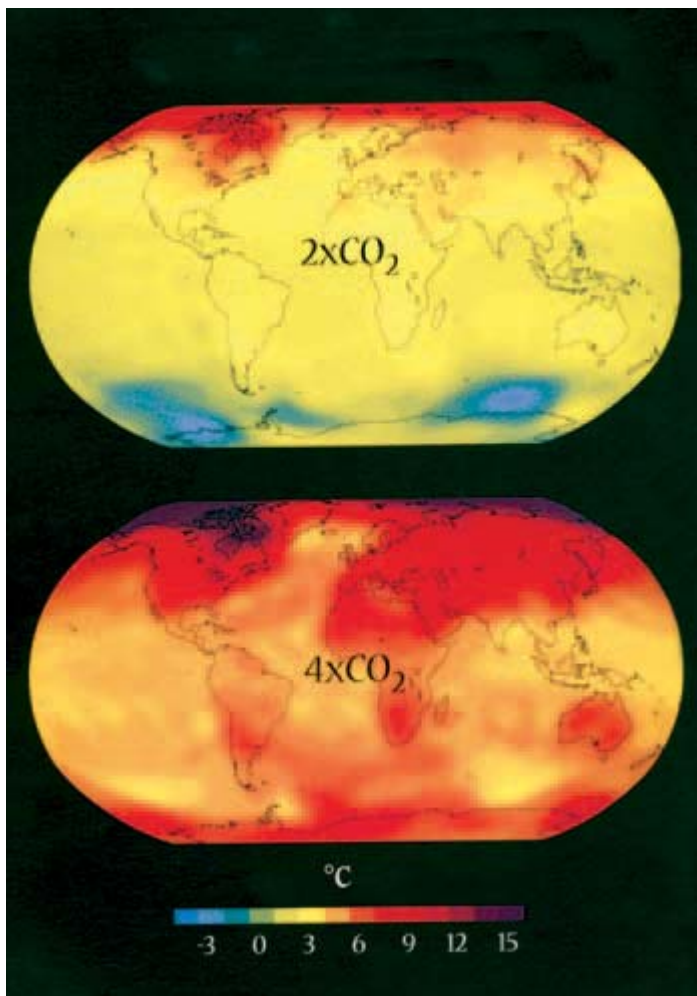
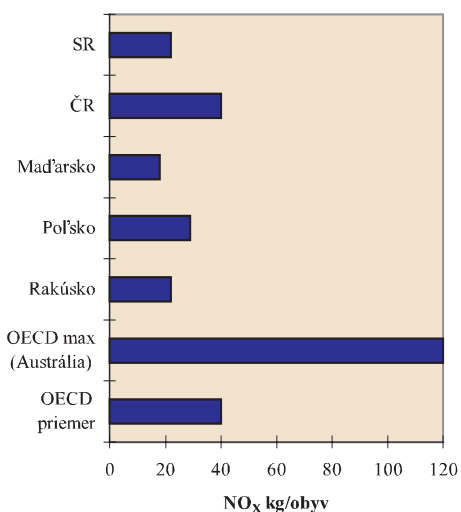
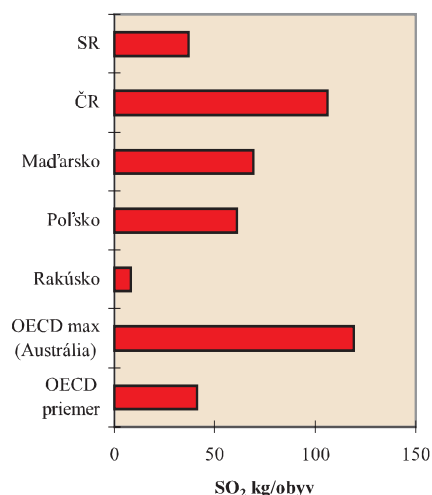
Tabuľka č. 4: Celkové emisie základných znečisťujúcich látok (1997)

Kategorie zdrojov	SO ₂		NO _x		CO		TZL	
	tis t	%	tis t	%	tis t	%	tis. t	%
REZZO 1	176,564	88,7	70,583	57,3	141,636	40,9	36,646	60,8
REZZO 2*	10,577	5,3	3,96	3,2	12,037	3,5	9,478	15,7
REZZO 3	12,087	6	5,177	4,2	38,029	11,0	14,166	23,5
REZZO 4*			43,403	35,3	154,273	44,6		
Spolu	199,228	100,0	123,123	100,0	345,975	100,0	60,290	100,0

*Údaje sú za rok 1996

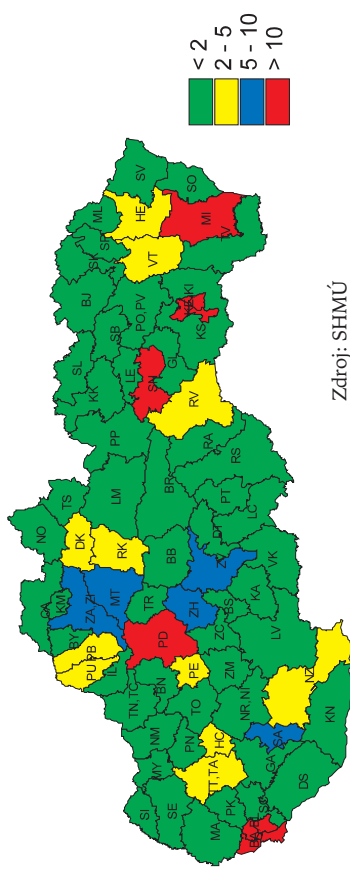
Zdroj: SHMÚ

Graf č. 1: Porovnanie produkcie emisií SO₂ a NO_x na obyvateľa v SR s vybranými štátmi Európy

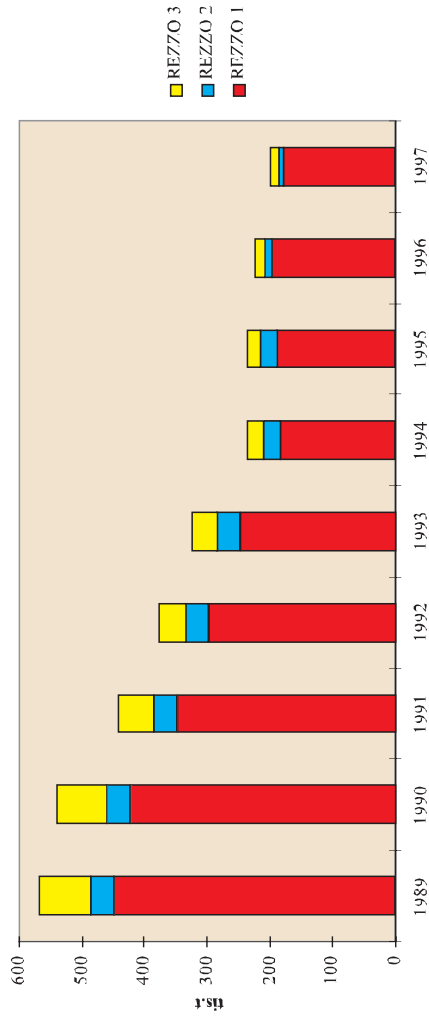

Poznámka: Zdrojom údajov zo zahraničia u všetkých porovnávacích grafov je OECD Environmental Data, Compendium 1997, OECD, Paris, 1997. Údaj uvedený za SR sa vzťahuje k roku 1997. U ostatných štátov sú uvedené údaje za posledný dostupný rok, zahŕňujú predbežné údaje a odhady OECD; variabilnosť v definíciách môže limitovať porovnanie medzi krajinami.

Mapa č. 1: Merné územné emisie SO₂ (t/km²)

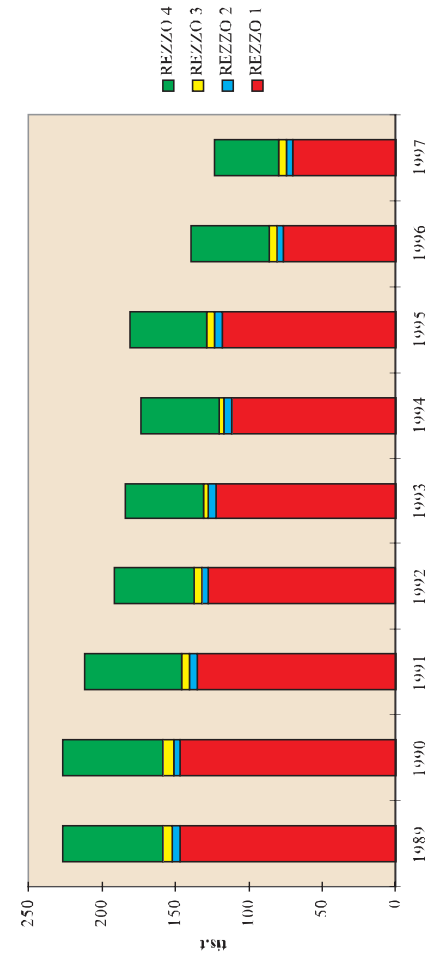
Graf č. 2: Vývoj emisií SO₂

Poznámka: Podľa Protokolu k Dohovoru o znižovaní emisií sýry (Helsinki 1985, prístupenie ČSSR 1986, SR sukcesiou, Oslo 1994, SR 1994) záväznými cieľmi pre SR sú redukcia emisií SO₂ o 60% (do roku 2000), o 65% (do roku 2005) a o 72% (do roku 2010) - v porovnaní s rokom 1980.

Zdroj: SHMÚ

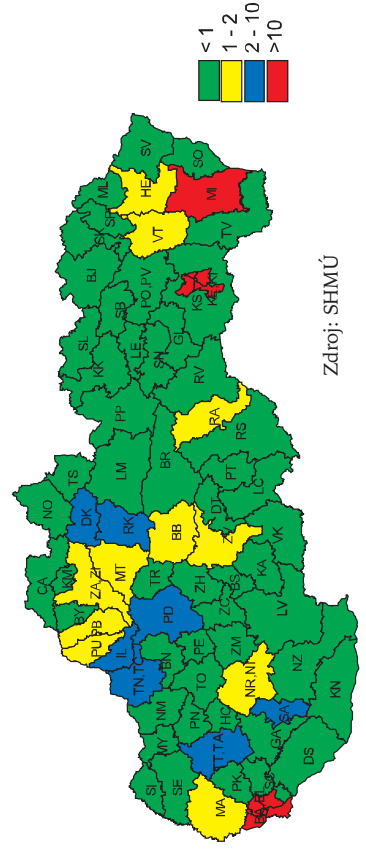
Graf č. 3: Vývoj emisií NO_x

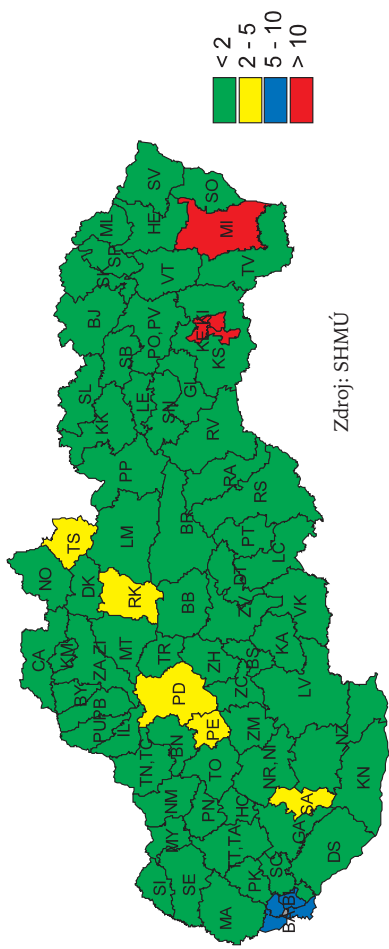
Poznámka: Podľa Protokolu k Dohovoru o znížení emisií oxidov dusíka (Sofia 1988, ČSSR 1988, SR sukcesiou) cieľom SR je stabilizovať emisie NO_x do roku 1994 na úrovni roku 1987.

Zdroj: SHMÚ

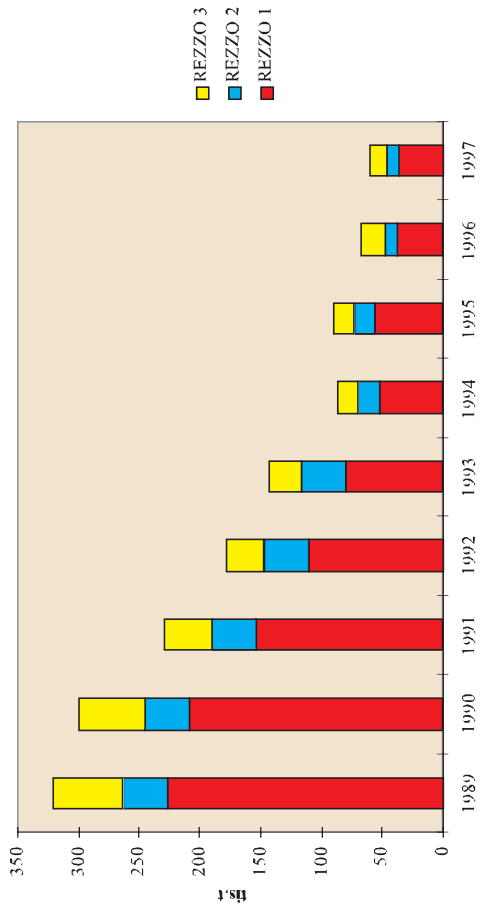
Mapa č. 2: Merné územné emisie NO_x (t/km²)

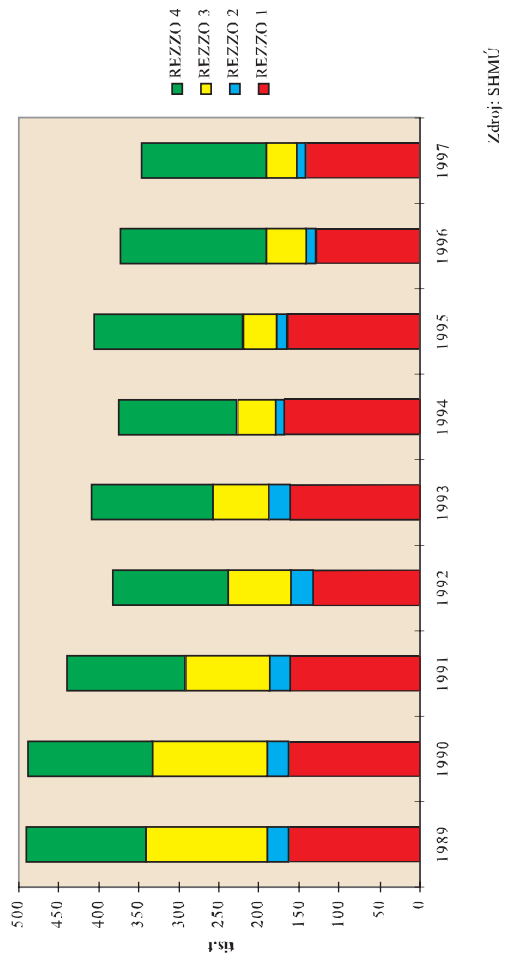
Mapa č. 3: Merné územné emisie TZL (t/km²)

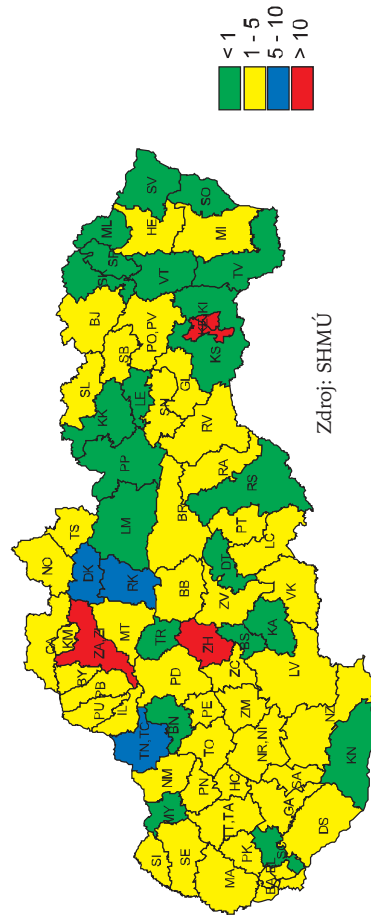
Graf č. 4: Vývoj emisií TZL

Graf č. 5: Vývoj emisií CO

Mapa č. 4: Merné územné emisie CO (t/km²)

Tabuľka č. 5: Najvýznamnejšie zdroje znečistenia ovzdušia v SR a ich podiel na emisiách znečisťujúcich látok (REZZO1) za rok 1997

Por číslo	Zdroj	TZL [%]	Zdroj	SO ₂ [%]	Zdroj	NO [%]	Zdroj	CO [%]
1	SE, a.s. Elektrařeň Vojany I a II	28.83	SE, a.s. Elektrařné Nováky, o.z. Zemianske Kostolany	25.16	SE, a.s. Elektrařeň Vojany I a II	24.51	Východoslovenské železiarne, a.s. Košice	59.1
2	Východoslovenské železiarne, a.s. Košice	28.01	SE, a.s. Elektrařeň Vojany I a II	12.50	Východoslovenské železiarne, a.s. Košice	19.27	ZSNP, a.s. SLOVALCO, Žiar nad Hronom	7.20
3	SLOVNAFT, a.s. Bratislava	3.45	SLOVNAFT, a.s. Bratislava	12.42	SLOVNAFT, a.s. Bratislava	6.32	Cementáreň Lietavská Lúčka, a.s.	4.86
4	Severoslovenské celulóžky a papierne, š.p. Ružomberok	2.93	Východoslovenské železiarne, a.s. Košice	8.52	SE, a.s. Elektrařné Nováky, o.z. Zemianske Kostolany	5.58	CEMMAC, a.s. Horné Srnie	2.82
5	SE, a.s. Elektrařné Nováky, o.z. Zemianske Kostolany	2.46	CHEMKO, a.s. Strážske	5.33	SEZ, a.s. Tep. energetika Košice	3.07	Dolvap, s.r.o., Varín, Kameřolom a váp.	2.63
6	DUSLO, a.s. Šaľa	1.72	Kovohuty, a.s. Krompachy	4.10	CHEMKO, š.p. Strážske	2.69	CHEMKO, š.p. Strážske	1.86
7	CHEMKO, š.p. Strážske	1.58	SEZ, š.p. Tepláreň Martin	2.63	DUSLO, a.s. Šaľa	2.37	Severoslovenské celulóžky a papierne, š.p. Ružomberok	1.54
8	CHEMES, a.s. Humenné	1.55	SSE, š.p. Tepláreň Zvolen	2.20	HIROCEM, a.s. Rohožník	1.78	ŽELBA, š.p. Nižná Slaná	1.50
9	Novácke chem. záv., a.s. Nováky	1.30	SEZ, š.p. Tepláreň Žilina	1.92	Severoslovenské celulóžky a papierne, š.p. Ružomberok	1.69	OFZ, a.s. Istebné - prev.Široká	1.40
10	BUKÓZA, a.s. Vranov nad Topľou	1.01	BUKÓZA, a.s. Vranov nad Topľou	1.81	SEZ, š.p. Tepláreň Žilina	1.41	Vápenka, š.p. Margecany	0.77
11	ORAVSKÁ TELEVIŽNA FABRIKA, a.s. Nižná	0.95	Želba, š.p. o.z. Nižná Slaná	1.58	SPP, š.p. Veľké Kapušany	1.30	SLOVMAG, a.s. Lubeník	0.77
12	Kalcit, s.r.o., Vápenka a lom, Slavec	0.94	SEZ, a.s. Tep. energetika Košice	1.45	SKLOOBAL, a.s. Nemšová	1.20	SPP, š.p. Jablonov nad Turňou	0.76
13	CEBO Invest,tepláreň, a.s. Partizánske	0.90	Severoslovenské celulóžky a papierne, a.s. Ružomberok	1.40	BUKÓZA, a.s. Vranov nad Topľou	1.14	SPP, š.p. Veľké Zlieve	0.65
14	OFZ, a.s. Istebné - prev.Istebné	0.89	CHEMES, a.s. Humenné	1.32	SKLOPLAST, a.s. Tmava	1.12	Lom Cementáreň Vápenka Werk 7, s.r.o., Nové Mesto nad Váhom	0.62
15	Tech.sluzby mesta Partizánske, CTZ	0.86	DUSLO, a.s.Šaľa	1.30	CHEMES, a.s. Humenné	1.10	HIROCEM, a.s. Rohožník	0.61
16	Kovohuty, a.s. Krompachy	0.81	Assidomán Packaging,Štúrovo, a.s.	1.23	SPP, š.p. Nitra - Ivanka	1.04	Bučna, a.s. Zvolen	0.59
17	OFZ, a.s., Istebné - prev.Široká	0.68	Považské strojárne, a.s. Považská Bystrica	1.01	SSE, š.p. Tepláreň Zvolen	0.97	SPP, š.p. Veľké Kapušany	0.56
18	Považská cementáreň, a.s. Ladce	0.65	ZSNP, a.s. Energet.hospodárstvo, Žiar nad Hronom	0.89	SPP, š.p. Veľké Zlieve	0.91	SE, a.s. Elektrařeň Vojany I a II	0.52
19	Dolvap,s.r.o.,Varín,Kameřolom a váp.	0.64	MAYTEX, a.s. Liptovský Mikuláš	0.74	SPP, š.p. Bratislava, záv. Jablonov nad Turňou	0.91	Považské strojárne, a.s. Považská Bystrica	0.51
20	BAVEX CK,a.s. Sládkovičovo	0.60	MATADOR, a.s. Púchov	0.55	Assidomán Packaging, Štúrovo, a.s.	0.89	SLOVNAFT, a.s. Bratislava	0.50
Spolu		80.76		88.06		79.27		89.85

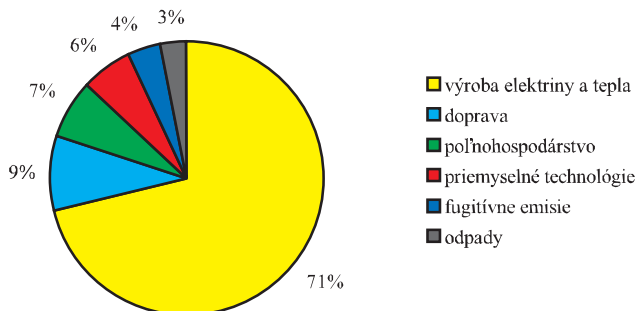
Zdroj: SHMÚ

Bilancia emisií skleníkových plynov

Najvýznamnejšie plyny spôsobujúce skleníkový efekt okrem vodnej pary sú oxid uhličitý (CO_2), metán (CH_4), oxid dusný (N_2O), ozón (O_3) a halogénované uhl'ovodíky (CFCs, HCFCs, PFCs atď.).

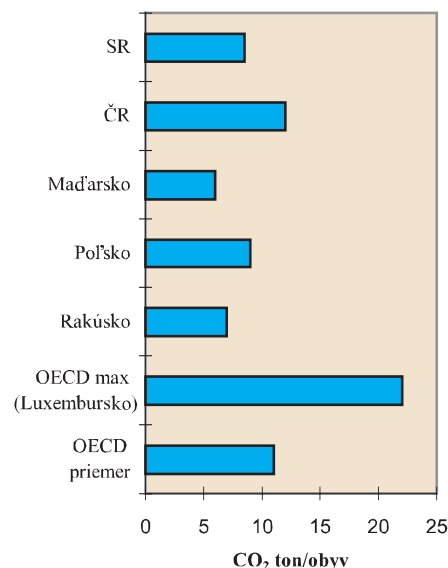
Na základe bilancie vzťahujúcej sa k roku 1996 celkové antropogénne emisie CO_2 dosiahli 46 mil. ton (v roku 1990 dosahovali 60 mil. ton, v roku 1988 vyše 61 mil. ton). Záchyt oxidu uhličitého v lesných ekosystémoch sa pohybuje na úrovni 6 mil. ton a od roku 1990 mierne rastie. Emisie metánu sa pohybujú na úrovni 320 tis. ton (v roku 1990 vyše 400 tis. ton). Celkové emisie N_2O boli odhadnuté na 8 tis. ton (v roku 1990 približne 13 tis. ton). Emisie skleníkových plynov dosahovali najvyššiu úroveň koncom 80-tych rokov, v období 1990 - 1994 došlo k poklesu okolo 25 %, od roku 1994 zaznamenávame mierny nárast emisií.

Graf č. 6: Podiel jednotlivých zdrojov na emisiách skleníkových plynov

Zdroj: SHMÚ

Graf č. 7: Porovnanie produkcie emisií CO_2 na obyvateľa v SR s vybranými štátmi Európy (1996)

Bilancia emisií prchavých organických látok

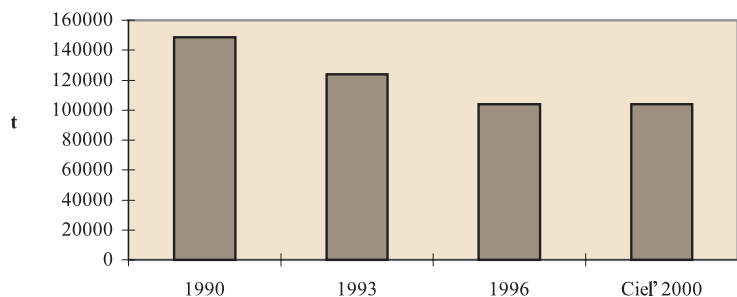
Na škodlivých vplyvoch na zdravotný stav človeka, lesy, vegetáciu a materiály sa významne podieľa i znečistenie ovzdušia fotochemickými oxidantami, tzv. letný smog. Prchavé organické zlúčeniny (VOC) prispievajú k tvorbe letného smogu tým, že sú prekurzormi pre ozón a ďalšie fotochemické oxidanty.

Tabuľka č. 6: Bilancia emisií VOC podľa sektorov ich vzniku

Sektor	Emisie 1990		Emisie 1993		Emisie 1996	
	t	%	t	%	t	%
používanie náterov a lepidiel	3 281,1	22,06	19 349	16,59	19 122	18
chemické čistenie a odmasťovanie	6 650,5	4,47	10 366	2,87	12 108	12
ťažba, doprava, sprac. ropy	22 386	15,05	17 313	14,84	12 657	12
distribúcia pohonných hmôt	3 623,9	2,44	3 673,6	3,15	3 808	4
priemyselná organická chémia	6 436,7	4,33	3 518,9	3,02	1 386	1
spaľovacie procesy	11 465	7,71	11 317	9,70	3 889	4
potravinársky priemysel	4 001,3	2,69	3 541,3	3,04	2 525	2
priemyselná výroba a spracovanie kovov	1 624	1,09	2 136	1,83	2 108	2
odpady	8 298	5,58	1 572,5	1,35	526	1
poľnohospodárstvo	651	0,44	436	0,37	436	0
výrobky	8 278	5,57	8 278	7,10	8 278	8
doprava	42 499	28,58	42 161	36,14	37 231	36
Spoľu	148 724	100	123 663	100	104 074	100

Zdroj: SHMÚ

Graf č. 8: Vývoj emisií VOC

Zdroj: SHMÚ

Imisná situácia

Hlavné ciele

- dodržanie platných imisných limitov v zmysle nariadenia vlády SR č. 92/1996 Z.z.

Tabuľka č. 7: Imisné limity pre vybrané znečisťujúce látky

Znečisťujúca látka	Vyjadrená ako	Imisné limity ($\mu\text{g}\cdot\text{m}^{-3}$)			
		IH _r	IH _d	IH _{8h}	IH _k
Polietavý prach		60	150		500
Oxid siričitý	SO ₂	60	150		500
Oxid siričitý a polietavý prach	SO ₂ + p.p.		250		
Oxidy dusíka	NO ₂	80	100		200
Oxid uhoľnatý	CO		5 000		10 000
Ozón	O ₃			110	
Olovo v polietavom prachu	Pb	0,5			
Kadmium v polietavom prachu	Cd	0,01			
Pachové látky		nesmú byť v koncentráciách obťažujúcich obyvateľstvo			

* Vypočítaný aritmetický súčet denných priemerných koncentrácií oboch zložiek

Vysvetlivky k symbolom :

IH_r - Priemerná ročná koncentrácia znečisťujúcej látky. Priemernou koncentráciou sa rozumie stredná hodnota koncentrácie zistená na určenom mieste v časovom úseku jedného roka ako aritmetický priemer z priemerných 24-hodinových koncentrácií.

IH_d - Priemerná denná koncentrácia znečisťujúcej látky. Priemernou dennou koncentráciou sa rozumie stredná hodnota koncentrácie zistená na určenom mieste v časovom úseku 24 hodín. Priemernou dennou koncentráciou sa rozumie aj stredná hodnota najmenej dvanástich rovnomerne rozložených meraní priemerných polhodinových koncentrácií v časovom úseku 24 hodín (aritmetický priemer).

IH_{8h} - Priemerná 8-hodinová koncentrácia znečisťujúcej látky. Priemernou 8-hodinovou koncentráciou sa rozumie stredná hodnota koncentrácie zistená na určenom mieste v časovom úseku 8-hodín.

IH_k - Priemerná polhodinová koncentrácia znečisťujúcej látky. Priemernou polhodinovou koncentráciou sa rozumie stredná hodnota koncentrácie zistená na určenom mieste v časovom úseku 30 minút.

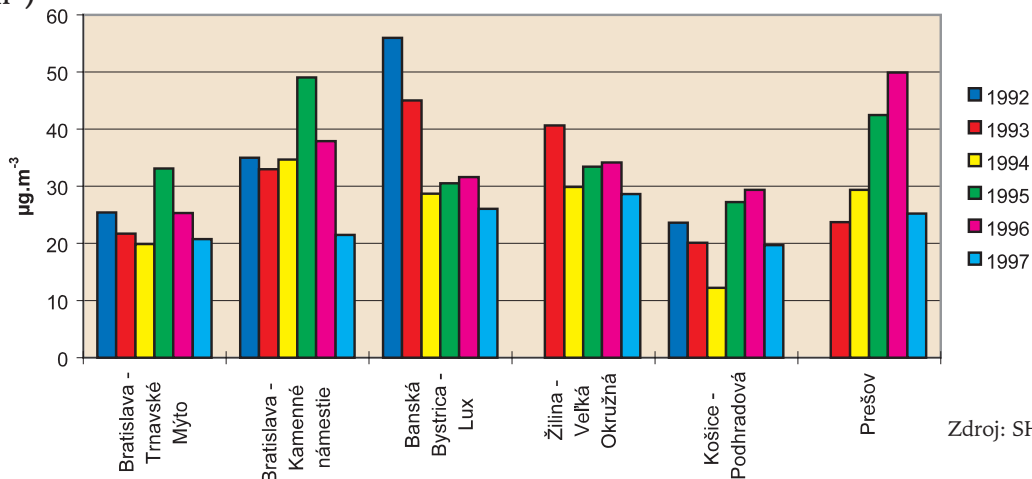
Podmienky dodržania limitu: koncentrácia IH_d a IH_k pre polietavý prach, SO_2 , NO_x a CO nesmie byť v priebehu roka prekročená viac než u 5% prípadov.

Lokálne znečistenie ovzdušia

Zhodnotenie lokálneho znečistenia ovzdušia je zamerané na kvalitu ovzdušia v sídlach a je jedným z rozhodujúcich indikátorov kvality ŽP.

Oxid siričitý - denný imisný limit (priemerná denná koncentrácia) IH_d $150 \mu\text{g}\cdot\text{m}^{-3}$ bol prekročený v oblasti Horná Nitra na stanici Handlová - 2,5% dní v roku.

Graf č. 9: Vývoj priemerných ročných koncentrácií SO_2 na vybraných monitorovacích staniciach ($IH_r-60 \mu\text{g}\cdot\text{m}^{-3}$)

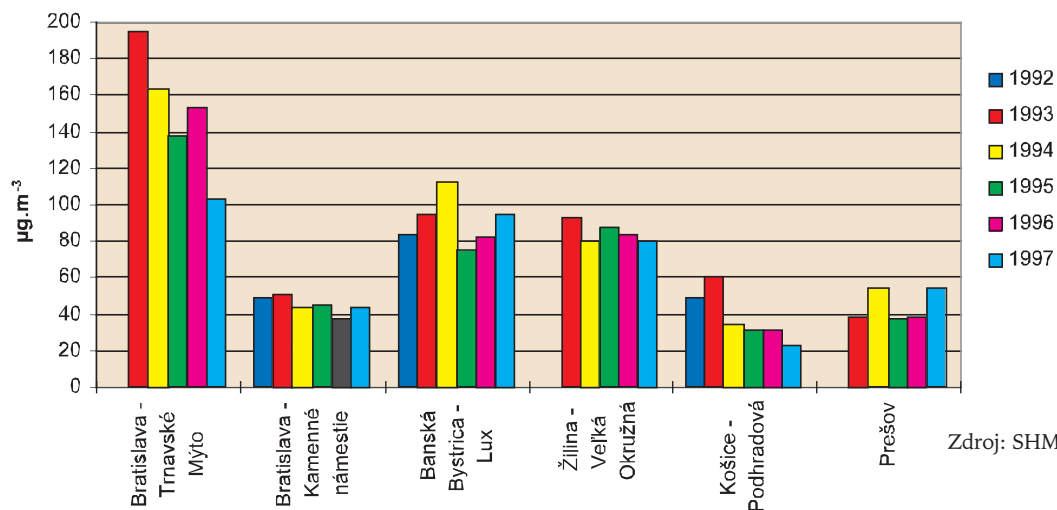

Zdroj: SHMÚ

Oxidy dusíka

Oxidy dusíka - krátkodobý imisný limit (priemerná polhodinová koncentrácia) IH_k $200 \mu\text{g}\cdot\text{m}^{-3}$ bol prekročený v oblastiach Bratislava (Trnavské mýto), Banská Bystrica (Námestie Slobody, Sásová) a Žilina (Veľká Okružná). Imisná hodnota IH_d priemernej dennej koncentrácie $100 \mu\text{g}\cdot\text{m}^{-3}$ bola prekročená na staniciach v Bratislave (Trnavské mýto - 38,5 %, Mamateyova - 1,6 %, Turbínová - 5,5 % dní v roku), v Banskej Bystrici (Námestie Slobody - 28 %, Sásová - 14,6 % dní v roku), v Ružomberku (Sihoľ - 0,7 %, Polík - 3,8 % dní v roku), v oblasti Horná Nitra (Prievidza - 5,9 % dní v roku), v Žiline (Veľká Okružná - 20,2 % a Vlčince - 5,7 % dní v roku) a v Košiciach (Štúrova - 8,7 % dní v roku). Priemerné ročné koncentrácie prekročili ročný imisný limit IH_r $80 \mu\text{g}\cdot\text{m}^{-3}$ v Bratislave (Trnavské mýto), v Banskej Bystrici (Námestie Slobody) a v Žiline (Veľká Okružná).

Graf č. 10: Vývoj priemerných ročných koncentrácií NO_x na vybraných monitorovacích staniciach ($IH_r-80 \mu\text{g}\cdot\text{m}^{-3}$)

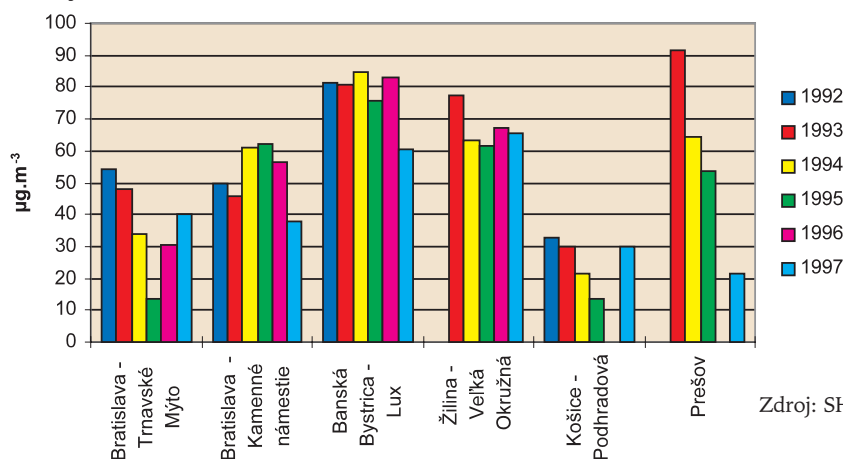

Zdroj: SHMÚ

Polietavý prach

Krátkodobý imisný limit IH_k 500 $\mu\text{g}\cdot\text{m}^{-3}$ nebol v roku 1997 prekročený ani na jednej lokalite na Slovensku. Denné koncentrácie polietavého prachu však prekračovali hodnotu IH_d 150 $\mu\text{g}\cdot\text{m}^{-3}$ v Ružomberku (Sihoť - 3,3 % dní v roku) a v Košiciach (Veľká Ida - 6,6 % dní v roku). Znečistenie ovzdušia polietavým prachom nad úroveň ročného imisného limitu IH_r 60 $\mu\text{g}\cdot\text{m}^{-3}$ sa vyskytlo vo viacerých lokalitách stredného Slovenska a v Košiciach na stanici Štúrova.

Graf č. 11: Vývoj priemerných ročných koncentrácií polietavého prachu na vybraných monitorovacích staniciach (IH_r - 60 $\mu\text{g}\cdot\text{m}^{-3}$)

Zdroj: SHMÚ

Indexy znečistenia ovzdušia (IZO)

Komplexnejšiu klasifikáciu znečistenia ovzdušia poskytuje vyhodnotenie **indexov znečistenia ovzdušia**, pri ktorých sa uvažuje **kumulatívny efekt** vybraných škodlivín. Spomedzi 24 vyhodnotených staníc podľa indexovej klasifikácie znečistenia ovzdušia bolo **11 s veľkým znečistením** (index znečistenia nad 2), čo je o 1 menej ako v minulom roku. Pri hodnotení stupňa znečistenia ovzdušia podľa indexovej klasifikácie sa postupovalo tak, že sa daná lokalita klasifikovala podľa najväčšieho indexu znečistenia, ktorý vo väčšine prípadov dosahujú hodnoty indexu denného znečistenia ovzdušia (IZO_d).

Ťažké kovy v polietavom prachu

V nasledujúcej tabuľke je uvedený prehľad priemerných ročných koncentrácií ťažkých kovov v polietavom prachu na vybraných lokalitách v roku 1997. Oproti minulému roku sa začalo monitorovanie olova a kadmia v Košiciach. U koncentrácií **kadmia** sú hodnoty v roku 1997 **mierne znížené** takmer na všetkých monitorovacích staniciach.

Tabuľka č. 8: Priemerné ročné koncentrácie vybraných ťažkých kovov v polietavom prachu ($\text{ng}\cdot\text{m}^{-3}$)

Lokalita	Stanica	Olovo	Kadmium	Nikel
Bratislava	Koliba	38,2	0,6	
	Tesco	75,4	0,6	
	Petržalka	93,8	0,6	
	Trnavské mýto	56,1	0,6	
Banská Bystrica	Lux	31,4	0,7	
Horná Nitra	Handlová	35,5	0,7	
Hliník nad Hronom		40,1	0,6	
Žiar nad Hronom		21,1	0,4	
Žilina		32,3	0,7	21,1
Ružomberok	Sihoť	34,8	0,6	
Košice	KÚNZ	83,5	1,5	
Rudňany		43,0	1,1	

Zdroj: SHMÚ

Tabuľka č. 9: Indexy znečistenia ovzdušia za rok 1997

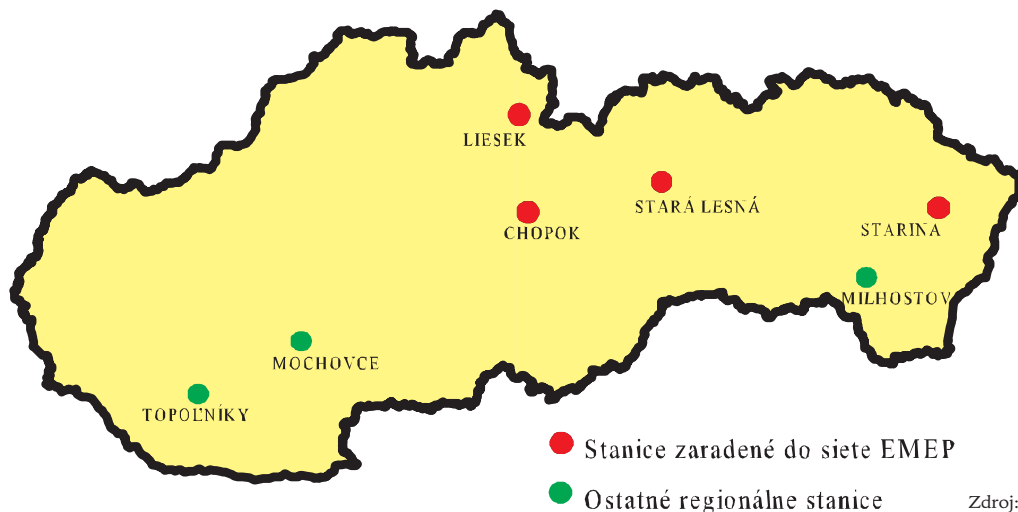
Oblasť	Stanica	IZO _r				IZO _d				IZO _k			
		NO _x	SO ₂	Prach	Suma	NO _x	SO ₂	Prach	Suma	NO _x	SO ₂	Prach	Suma
Bratislava	Mamateyova	0,7	0,3	0,8	1,8	1,0	0,4	0,6	2,0	0,7	0,1	0,2	1,0
	Kamenné nám.	0,6	0,4	0,6	1,6	0,8	0,4	0,4	1,6	0,5	0,1	0,2	0,8
	Turbínová ul.	0,7	0,6	0,8	2,1	1,3	0,6	0,6	2,5	0,8	0,2	0,2	1,2
	Trnavské mýto	1,3	0,3	0,7	2,3	2,6	0,3	0,5	3,4	1,7	0,1	0,2	2,0
Senica		0,4	0,4	0,6	1,4	0,7	0,6	0,5	1,8	0,4	0,2	0,8	0,7
Banská Bystrica	nám. Slobody	1,2	0,4	1,0	2,6	2,4	0,4	0,8	3,6	1,4	0,2	0,2	1,9
	Sásová	0,9	0,2	0,6	1,7	2,0	0,3	0,4	2,7	1,1	0,1	0,2	1,4
Ružomberok	Sihoľ	0,5	0,5	1,0	2,0	1,0	0,6	1,3	2,9	0,6	0,2	0,4	1,2
Žiar nad Hronom	Žiar nad Hronom	0,3	0,3	0,8	1,4	0,6	0,5	0,6	1,7	0,4	0,2	0,2	0,8
	Lovčica	0,3	0,5	0,2	1,0	0,5	0,6	0,2	1,3	0,3	0,2	0,1	0,6
Horná Nitra	Prievidza	0,6	0,7	1,0	2,3	1,3	0,7	0,9	2,9	0,7	0,3	0,3	1,3
	Handlová	0,3	1,0	0,6	1,9	0,5	1,3	0,5	2,3	0,3	0,4	0,2	0,9
	Bystričany	0,3	0,7	0,5	1,5	0,5	0,8	0,5	1,8	0,3	0,3	0,1	0,7
Žilina	Veľká Okružná	1,0	0,5	1,1	2,6	1,7	0,6	0,9	3,2	1,1	0,2	0,3	1,6
	Vlčince	0,7	0,4	1,2	2,3	1,4	0,5	1,0	2,9	0,8	0,2	0,4	1,4
Hnúšťa		0,4	0,3	0,7	1,4	0,8	0,4	0,6	1,8	0,5	0,1	0,2	0,8
Košice	Podhradová	0,3	0,3	0,5	1,1	0,5	0,3	0,4	1,2	0,3	0,1	0,1	0,5
	Štúrova	0,8	0,4	1,0	2,0	1,3	0,4	0,7	2,4	0,8	0,1	0,3	1,2
Veľká Ida		0,4	0,7	1,5	2,6	0,6	0,9	1,2	2,7	0,4	0,3	0,5	1,2
Prešov		0,6	0,4	0,4	1,4	0,8	0,3	0,3	1,4	0,5	0,1	0,1	0,7
Krompachy		0,4	0,6	0,6	1,6	0,8	0,6	0,6	2,0	0,4	0,2	0,5	1,1
Strážske		0,4	0,2	0,6	1,2	0,6	0,2	0,4	1,2	0,4	0,1	0,2	0,7
Vranov nad Topľou		0,5	0,3	0,6	1,4	0,8	0,2	0,5	1,5	0,5	0,1	0,2	0,8
Humenné		0,2	0,2	0,6	1,0	0,3	0,2	0,4	0,9	0,2	0,1	0,5	0,8

Zdroj: SHMÚ

Regionálne znečistenie ovzdušia

V roku 1997 bolo na území SR v činnosti 7 staníc na monitorovanie regionálneho znečistenia ovzdušia, charakterizovaného ako znečistenie krajiny vidieckeho typu, vzdialené od lokálnych priemyselných zdrojov.

Mapa č. 5: Sieť regionálnych staníc SR

Zdroj: SHMÚ

Regionálne koncentrácie oxidu siričitého a síranov

V roku 1997 sa regionálna úroveň koncentrácií oxidu siričitého (SO₂-S) pohybovala od 1,15 μgS.m⁻³ (Chopok) do 7,81 μgS.m⁻³ (Mochovce). V porovnaní s predchádzajúcim rokom sú hodnoty oxidu siričitého na väčšine staníc nižšie, s výnimkou Mochoviec a Lieseku. Horná hranica koncentračného rozpätia predstavuje 78 % z hodnoty kritickej úrovne oxidu siričitého (kritická úroveň pre les a prirodzenú vegetáciu je 10 μgS.m⁻³ a pre poľnohospodárske plodiny 15 μgS.m⁻³). Pri porovnaní s rokom 1996 boli koncentrácie síranov v atmosférickom aerosole v roku 1997 na všetkých regionálnych staniach nižšie.

Regionálna úroveň koncentrácie síranov na Chopku bola $0,69 \mu\text{gS.m}^{-3}$, na ostatných regionálnych staniách boli koncentrácie síranov vyššie ako $1 \mu\text{gS.m}^{-3}$, v Milhostove a v Mochovciach boli najvyššie $1,86 \mu\text{gS.m}^{-3}$ resp. $1,94 \mu\text{gS.m}^{-3}$. Percentuálne zastúpenie síranov na celkovej hmotnosti atmosférického aerosolu bolo 11 - 16%.

Regionálne koncentrácie oxidov dusíka

Koncentrácie oxidov dusíka na regionálnych staniách, vyjadrené ako NO_2 -N sa pohybovali v rozpätí $1,3 - 3,8 \mu\text{gN.m}^{-3}$, s najnižšou priemernou hodnotou na Chopku $1,3 \mu\text{gN.m}^{-3}$, vyššou na Starine $1,2 \mu\text{gN.m}^{-3}$ a hodnotami vyššími ako $2 \mu\text{gN.m}^{-3}$ na ostatných staniách. V nížinnej stanici Topoľníky bola koncentrácia oxidov dusíka najvyššia, s hodnotou $3,81 \mu\text{gN.m}^{-3}$. Kritická úroveň koncentrácie oxidov dusíka ($9 \mu\text{gN.m}^{-3}$ pre všetky ekosystémy) nebola na žiadnej regionálnej stanici v roku 1997 prekročená.

Ťažké kovy v atmosférickom aerosole

Koncentrácie ťažkých kovov v atmosférickom aerosole sú na väčšine staníc u väčšiny kovov nižšie ako v roku 1996, s výnimkou Chopku, kde bol pokles zaznamenaný iba pri medi, zinku a vanáde. Zatiaľ neobjasnené zvýšenie koncentrácií ostatných kovov na Chopku je pravdepodobne zapríčinené doteraz bližšie neidentifikovateľnými lokálnymi vplyvmi.

Tabuľka č 10: Koncentrácie ťažkých kovov v atmosférickom aerosole na regionálnych staniách v roku 1997.

	prach $\mu\text{g/m}^3$	Pb ng/m^3	Mn ng/m^3	Cu ng/m^3	Cd ng/m^3	Zn ng/m^3	Ni ng/m^3	V ng/m^3	Cr ng/m^3
Chopok	14.4	4.2	3.3	1.8	0.2	6.6	3.1	0.6	1.7
Mochovce	37.0	17.4	7.1	3.6	0.4	23.9	2.5	2.2	0.8
Topoľníky	33.1	20.5	7.0	4.6	0.6	25.9	0.8	3.5	1.3
Milhostov	50.4	31.1	8.2	5.6	0.7	37.8	2.4	2.5	1.0
Starina	26.2	17.5	4.0	3.4	0.5	21.5	1.6	1.6	1.0
Stará Lesná	26.6	30.8	5.1	7.6	0.6	85.7	1.3	1.4	0.7
Liesek	40.1	20.2	16.5	6.0	0.6	33.5	4.1	2.5	2.6

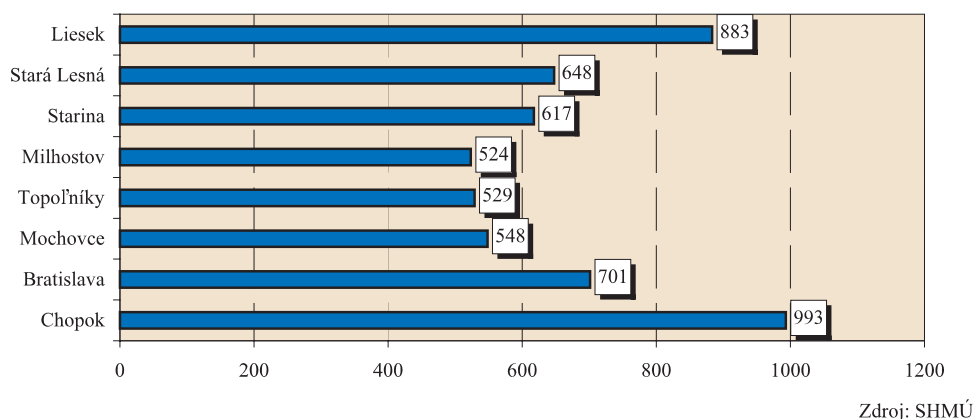
Zdroj: SHMÚ

Atmosférické zrážky

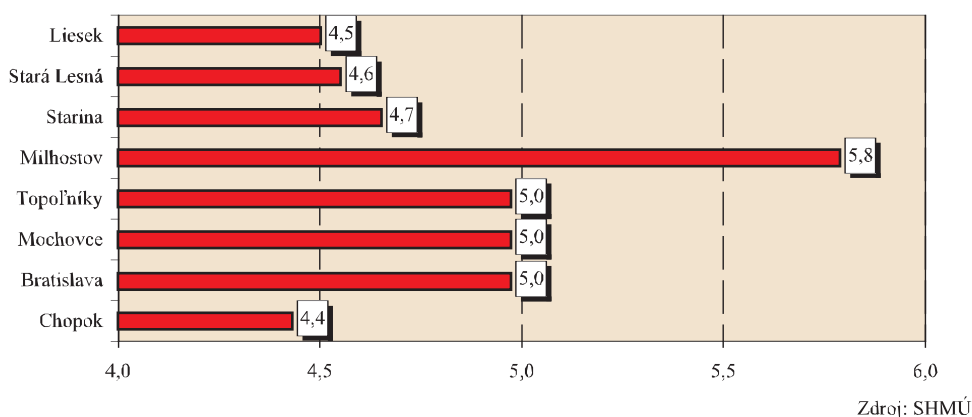
Chemické analýzy atmosférických zrážok ako aj merania pH dokumentujú na väčšine staníc mierny pokles kyslosti. Interval pH hodnôt v mesačných zrážkach kolísal v rozpätí 4,4 (Chopok) až 5,8 (Milhostov). Tento trend nie je viditeľný na Chopku a v Bratislave, kde hodnoty pH mierne poklesli. Množstvo zrážok sa pohybovalo od 524 mm (Milhostov) do 993 mm (Chopok).

Graf č. 12: Množstvo zrážok (mm) v roku 1997

Graf č. 13: pH zrážok v roku 1997

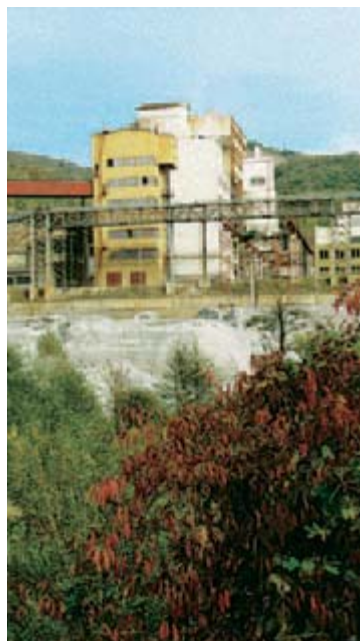

Troposférický ozón

Hlavné ciele

- Dodržanie platného imisného limitu IH_{8h} (8-hodinový priemer) v zmysle nariadenia vlády č. 92/1996 Z.z.
 - Dodržanie odporúčaného limitu pre ochranu zdravia $150-200 \mu\text{g}\cdot\text{m}^{-3}$ (1-hodinová priemerná koncentrácia) Svetovou zdravotníckou organizáciou (WHO)
 - Dodržanie odporúčaného limitu pre ochranu vegetácie $200 \mu\text{g}\cdot\text{m}^{-3}$ (1-hodinová priemerná koncentrácia) a $65 \mu\text{g}\cdot\text{m}^{-3}$ (24-hodinová priemerná koncentrácia) v zmysle odporúčaní direktívy EÚ 92/72/EEG.
- Priemerné koncentrácie **ozónu** na území Slovenska **narastali** v období 1973-1990 cca o $1 \mu\text{g}\cdot\text{m}^{-3}$

za rok. Po roku 1990 sa v súlade s celou strednou Európou **nepozoruje významnejší trend**. Hodnoty prízemného ozónu sú viac ako dvakrát vyššie ako na začiatku tohto storočia. Rok 1997, vzhľadom na nižšie teploty vzduchu a väčšiu oblačnosť v letnom období, bol **fotochemicky menej aktívny**. Ročné priemery koncentrácie prízemného ozónu sa v mestských a priemyselných polohách v roku 1997 pohybovali v intervale 30-52 $\mu\text{g}\cdot\text{m}^{-3}$, na ostatnom území v závislosti od nadmorskej výšky až do 78 $\mu\text{g}\cdot\text{m}^{-3}$ (vrcholová stanica Chopok). Na celom území Slovenska boli prekročené indexy expozície ozónom AOT40 pre poľnohospodárske plodiny a lesné ekosystémy, na hornej hranici lesa dvojnásobne. Na niektorých staniciach sa vyskytli koncentrácie nad 180 $\mu\text{g}\cdot\text{m}^{-3}$ (pre informáciu verejnosti), koncentrácia nad 360 $\mu\text{g}\cdot\text{m}^{-3}$ (pre varovanie verejnosti) sa nevyskytla.

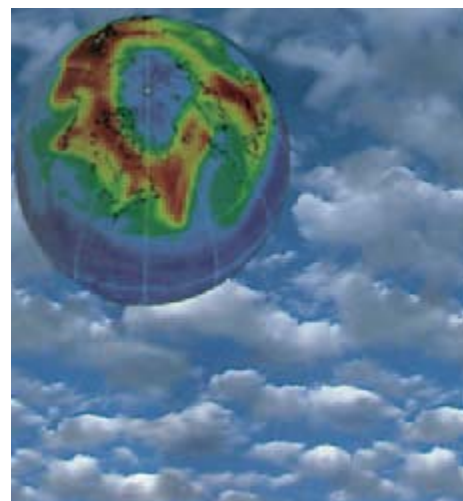
Tabuľka č. 11: Počet prekročení imisného limitu ($\text{IH}_{8\text{h}}$) v rokoch 1992-1997 (v časovom intervale 12-21 hod)

Stanica	Počet prekročení					
	1992	1993	1994	1995	1996	1997
Banská Bystrica	12	11	15	30	1	5
Bratislava - Koliba	*	*	*	*	20	53
Bratislava - Petržalka	9	48	48	9	0	0
Hnúšťa	*	28	18	49	61	17
Humenné	*	*	31	18	-	18
Chopok	*	*	*	39	23	11
Košice - Podhradová	9	0	10	-	14	1
Veľká Ida	*	*	*	*	*	1
Martin	*	*	*	*	43	13
Prievidza	7	36	55	9	4	0
Ružomberok	0	0	-	49	6	0
Senica	*	*	2	40	49	9
Stará Lesná	35	21	29	38	56	2
Starina	*	*	12	3	26	6
Topoľníky	*	*	43	17	36	6
Žiar nad Hronom	5	4	49	13	39	23
Žilina	*	39	45	26	3	0

- stanica zrušená, resp. dlhodobá porucha stanice
* meranie ozónu zavedené neskôr

Zdroj: SHMÚ

Diaľkové šírenie látok znečisťujúcich ovzdušie

Meteorologické syntetizujúce centrum Západ v Oslo pomocou zložitých matematických modelov počíta podiel jednotlivých krajín, zúčastnených v programe EMEP na **depozícii síry a dusíka** v každej krajine vo väzbe na ich prenos v atmosfére. Napriek výraznému zníženiu emisií oxidu siričitého a oxidov dusíka možno konštatovať, že **Slovensko** je tak v prípade síry, ako aj v prípade dusíka v oxidovanej forme **exportérom**. V roku 1995 bolo na území SR importované cca 78 300 t síry (zodpovedá 156 600 t SO_2) a z územia SR bolo exportovaných 96 800 t síry (193 600 t SO_2), t.j. o 18 500 t síry viac. Podobne bolo prijatých v roku 1995 iba 26 900 t dusíka (zodpovedá 88 400 t NO_2), avšak za hranice bolo vyslaných 40 000 t dusíka (ako 131 400 t NO_2), t.j. o 13 100 t dusíka viac.

Tabuľka č. 12: Množstvo emitovanej síry z územia SR v roku 1995 (t, %)

Cieľová krajina	Množstvo emitovanej síry	
	(t)	(%)
Slovensko	15 200	13,6
Ukrajina	9 100	8,1
Moria a oceány	8 400	7,5
Poľsko	8 300	7,4
Maďarsko	7 200	6,4
Rusko	5 200	4,6
Rumunsko	4 800	4,3
Česká republika	3 000	2,7
Rakúsko	2 100	1,9
Ostatné	48 700	43,5
Spolu	112 000	100,0

Zdroj: MŽP SR

Tabuľka č. 13: Množstvo emitovaného dusíka z územia SR v roku 1995 (t, %)

Cieľová krajina	Množstvo emitovaného dusíka	
	(t)	(%)
Ukrajina	4 100	9,6
Moria a oceány	3 600	8,5
Rusko	3 200	7,5
Poľsko	3 200	7,5
Maďarsko	2 800	6,6
Rumunsko	2 600	6,1
Slovensko	2 500	5,9
Česká republika	1 000	2,4
Rakúsko	1 000	2,4
Ostatné	18 500	43,5
Spolu	42 500	100,0

Zdroj: MŽP SR

Tabuľka č. 14: Množstvo deponovanej síry na území SR v roku 1995 (t, %)

Krajina pôvodu	Množstvo deponovanej síry	
	(t)	(%)
Poľsko	18 000	19,3
Maďarsko	16 500	17,6
Slovensko	15 200	16,2
Nemecko	10 200	10,9
Česká republika	9 500	10,2
Taliansko	1 700	1,8
Ostatné	22 400	24,0
Spolu	93 500	100,0

Zdroj: MŽP SR

Tabuľka č. 15: Množstvo deponovaného dusíka na území SR v roku 1995 (t, %)

Krajina pôvodu	Množstvo deponovaného dusíka	
	(t)	(%)
Poľsko	4 900	16,7
Nemecko	4 500	15,3
Slovensko	2 500	8,5
Česká republika	2 400	8,2
Taliansko	1 800	6,1
Maďarsko	1 800	6,1
Francúzsko	1 500	5,1
Rakúsko	1 000	3,4
Ostatné	9 000	30,6
Spolu	29 400	100,0

Zdroj: MŽP SR

Voda

Povrchové vody

Hlavné ciele

- podpora zadržiavania vody a spomalenie odtoku najmä z povodí deficitných oblastí
- zmenšenie množstva škodlivých látok na vopred stanovenú prípustnú mieru
- zníženie znečistenia vodných tokov v IV. - V. triede čistoty v zmysle STN 75 7221, celkové zníženie znečistenia vodných tokov aj v II. - III. triede čistoty o jednu tretinu

Zrážkové a odtokové pomery

Zrážkový úhrn na území SR dosiahol v roku 1997 hodnotu 756 mm, čo reprezentuje 99 % normálu.